

(i) Printed Pages : 7

Roll No.

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

0	4	1	8
---	---	---	---

Exam. Code :

0	0	0	5
---	---	---	---

B.A./B.Sc. (General) 5th Semester

(2123)

MUSIC (Instrumental)

Paper-A : Theory (In all Mediums)

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 45

Note :— Attempt **five** questions, selecting **one** question each from Units I to IV. Unit-V is compulsory. All questions carry equal marks.

UNIT—I

1. Describe fully the historical development of Indian musical scale. 9
2. Explain the term Vadan Shaillies and describe various Vadan Shaillies of your Instrument. 9

UNIT—II

3. What is the scope and future of Instrumental Music ? 9
4. Describe the Folk Instruments used in Punjab. 9

UNIT—III

5. Write down the life sketch of Ustad Hafiz Ali Khan and give his contribution towards Indian Music. 9
6. Write down the life sketch of Ustad Bismillah Khan Sahib and give his contribution towards Indian Music. 9

UNIT—IV

7. Write down the Parichay of Raga Jai Jai Wanti and write the Razakhani gat with two toras. 9
8. Write down the bols of Taal Tilwara in Ekgun and Dugun Layakaries. 9

UNIT—V

(Compulsory Question)

9. Answer any **nine** of the following questions :—
 - (1) Which Swaras are used in Raga Jai Jai Wanti ?
 - (2) Name a Taal having 12 beats.
 - (3) Write down the Jati of Raga Chandrakouns.
 - (4) What is the time of Raga Malkouns ?
 - (5) Which Taal is used for Thumri singing ?
 - (6) Which Instrument was played by Pt. Nikhil Banerjee ?
 - (7) Name the Guru of Pt. Nikhil Banerjee.

(8) Name the Disciple of Ustad Hafiz Ali Khan Sahib.

(9) Name a renowned Shehnai player.

(10) Name a Music Granth written in 4th Century.

(11) Name any one Vadan Shailly of your Instrument.

(12) Name the types of Laya.

(13) How is a Taal formed ?

1×9=9

(हिन्दी माध्यम)

नोट :— कुल पांच प्रश्न करें। यूनिट-I से IV तक प्रत्येक यूनिट में से एक प्रश्न करें। यूनिट-V अनिवार्य है। सभी प्रश्नों के अंक समान हैं।

यूनिट—I

1. भारतीय स्वर सप्तक का ऐतिहासिक विकास क्रम विस्तार से लिखें। 9
2. वादन शैली से आप क्या समझते हैं ? अपने वाद्य की विभिन्न वादन शैलियों का वर्णन करें। 9

यूनिट—II

3. वाद्य संगीत का क्षेत्र तथा इसके भविष्य पर विस्तृत निबंध लिखें। 9
4. पंजाब में प्रयोग होने वाले लोक वाद्यों पर विस्तार से लिखें। 9

यूनिट—III

5. उस्ताद हाफीज अली खाँ साहिब का जीवन परिचय लिखें तथा भारतीय संगीत को उनकी देन के विषय में विस्तार से लिखें। 9
6. उस्ताद बिसमिल्ला खाँ साहिब का जीवन परिचय लिखकर भारतीय संगीत को उनकी देन के विषय में विस्तार से लिखें। 9

यूनिट—IV

7. राग जय जयवन्ती का परिचय लिखकर उसमें एक रज़ाखानी गत दो तोड़ों के साथ लिखें। 9
8. तिलवाड़ा ताल के बोल में एकगुण एवं दुगुण लयकारियों को लिखें। 9

यूनिट—V

(अनिवार्य प्रश्न)

9. निम्नलिखित में से किन्हीं 9 प्रश्नों के उत्तर दें :—
 - (1) राग जय जयवन्ती में कौन-से स्वर प्रयुक्त होते हैं ?
 - (2) 12 मात्राओं वाली ताल का नाम बताएं।
 - (3) राग चन्द्रकौंस की जाती बताएं।
 - (4) राग मालकौंस का समय क्या है ?
 - (5) ठुमरी गायन के लिए कौनसी ताल प्रयोग की जाती है ?
 - (6) पं. निखिल बैनर्जी कौनसा वाद्य बजाते थे ?
 - (7) पं. निखिल बैनर्जी के गुरु का नाम बताएं।
 - (8) उस्ताद हाफीज अली खाँ साहिब के किसी एक शिष्य का नाम बताएं।

- (9) किसी जाने माने शहनाई वादक का नाम बताएं।
- (10) 4वीं शताब्दी में लिखे गये संगीत ग्रंथ का नाम बताएं।
- (11) अपने वाद्य की किसी एक वादन शैली का नाम बताएं।
- (12) लय के प्रकार बताएं।
- (13) ताल की रचना कैसे होती है ? 1×9=9

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :— ਯੂਨਿਟ-I ਤੋਂ IV ਹਰੇਕ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਯੂਨਿਟ-V ਲਾਜ਼ਮੀ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਅੰਕ ਬਰਾਬਰ ਹਨ।

ਯੂਨਿਟ-I

1. ਭਾਰਤੀ ਸਵਰ ਸਪਤਕ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਵਿਕਾਸ ਕ੍ਰਮ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖੋ। 9
2. ਵਾਦਨ ਸ਼ੈਲੀ ਕੀ ਹੈ ? ਆਪਣੇ ਸਾਜ਼ ਦੀਆਂ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਵਾਦਨ ਸ਼ੈਲੀਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖੋ। 9

ਯੂਨਿਟ-II

3. ਸਾਜ਼ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖੋ। 9
4. ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਵਜਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਸਾਜ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖੋ। 9

ਯੂਨਿਟ-III

5. ਉਸਤਾਦ ਹਾਫੀਜ਼ ਅਲੀ ਖਾਂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜੀਵਨ ਪਰਿਚੈ ਲਿਖੋ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਨੂੰ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖੋ। 9
6. ਉਸਤਾਦ ਬਿਸਮਿੱਲਾ ਖਾਂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਨੂੰ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖੋ। 9

ਯੂਨਿਟ-IV

7. ਰਾਗ ਜੈ ਜੈ ਵੰਤੀ ਦਾ ਪਰਿਚੈ ਲਿਖੋ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਕ ਰਜਾਖਾਨੀ ਗਤ ਦੇ ਤੋੜਿਆਂ ਨਾਲ ਲਿਖੋ। 9
8. ਤਿਲਵਾੜਾ ਤਾਲ ਦੇ ਬੋਲ ਵਿੱਚ ਇਕਗੁਨ ਅਤੇ ਦੁਗੁਨ ਵਿੱਚ ਲੈਅਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਲਿਖੋ। 9

ਯੂਨਿਟ-V

(ਜ਼ਰੂਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ)

9. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੌਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਉ :
- (1) ਰਾਗ ਜੈ ਜੈ ਵੰਤੀ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੇ ਸੁਰ ਲਗਦੇ ਹਨ ?
- (2) 12 ਮਾਤਰਾਂ ਦੀ ਤਾਲ ਦਾ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।
- (3) ਰਾਗ ਚੰਦਰਕੌਸ ਦੀ ਜਾਤੀ ਲਿਖੋ।
- (4) ਰਾਗ ਮਾਲਕੌਸ ਦਾ ਸਮਾਂ ਕੀ ਹੈ ?
- (5) ਨੁਮਰੀ ਗਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਕਿਹੜੀ ਤਾਲ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ?

- (6) ਪੰ. ਨਿਖਿਲ ਬੈਨਰਜੀ ਕਿਹੜਾ ਸਾਜ਼ ਵਜਾਉਂਦੇ ਸੀ ?
- (7) ਪੰ. ਨਿਖਿਲ ਬੈਨਰਜੀ ਦੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।
- (8) ਉਸਤਾਦ ਹਾਫੀਜ਼ ਅਲੀ ਖਾਂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਇੱਕ ਸ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।
- (9) ਕਿਸੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸ਼ਹਨਾਈ ਵਜਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।
- (10) 4th ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।
- (11) ਆਪਣੇ ਸਾਜ਼ ਦੀ ਇੱਕ ਵਾਦਨ ਸ਼ੈਲੀ ਦਾ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।
- (12) ਲੈਅ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਲਿਖੋ।
- (13) ਤਾਲ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ? 1×9=9